

Міністерство освіти і науки України
Національний авіаційний університет

у партнерстві з

Тбіліським державним університетом імені Іване Джавахішвілі, м. Тбілісі, Грузія

Горійським державним навчальним університетом, м. Горі, Грузія

Жешувським університетом, м. Жешув, Республіка Польща

Краківським педагогічним університетом, м. Краків, Республіка Польща

Загребським університетом, м. Загреб, Хорватія

Холі Кросс Коледжем Нотр Дам, Індіана, США

Університетом Хучжоу, КНР

Глухівським національним педагогічним університетом імені Олександра Довженка, м. Глухів

Національним університетом оборони України імені Івана Черняховського, м. Київ

Льотною академією Національного авіаційного університету, м. Кропивницький

Харківським національним університетом Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, м. Харків

Національною академією Національної гвардії України, м. Харків

Уманським державним педагогічним університетом імені Павла Тичини, м. Умань

Національним університетом «Львівська політехніка», м. Львів

Національним лісотехнічним університетом України, м. Львів

Національною академією сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного, м. Львів

ЗВО «Барський гуманітарно-педагогічний коледж

імені Михайла Грушевського», м. Бар, Вінницька область

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВИЩОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ

ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ

Київ 2022

Актуальні проблеми вищої професійної освіти: збірник наукових праць / за загальною редакцією Л.В. Барановської. - К.: НАУ, 2022. - 92 с.

Збірник містить наукові праці учасників X Міжнародної науково-практичної конференції з проблем вищої професійної освіти, зорганізованої науково-педагогічними працівниками кафедри педагогіки та психології професійної освіти Національного авіаційного університету в тісному партнерстві з колегами, ученими провідних вітчизняних і закордонних закладів вищої освіти (м. Київ, Україна, 30 квітня 2022 року).

Технічний редактор: **В.О. Рахманов**

Рекомендовано до друку Вченою радою факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (протокол № 3 від 12 травня 2022 року).

Світлана Погоріла
кандидат педагогічних наук, доцент,
Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква
Інна Тимчук
кандидат педагогічних наук, доцент,
Білоцерківський національний аграрний університет, м. Біла Церква

ЗУМОВЛЕНІСТЬ ВИБОРУ МЕТОДІВ І ФОРМ ЗМІШАНОГО НАВЧАННЯ МАГІСТРІВ - ЕКОЛОГІВ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ПСИХОЛОГІЯ І ПЕДАГОГІКА ВИЩОЇ ШКОЛИ»

The conditionality of the choice of forms and methods of blended learning in the process of training masters-ecologists is considered. Forms and methods of blended learning are analyzed. Examples of application of different types of work with students in the process of studying the discipline "Psychology and pedagogy of higher education" are given.

Перед закладами вищої освіти сьогодні постає завдання – забезпечити високий рівень підготовки фахівців, сформувавши у здобувачів вищої освіти необхідні компетентності, що стануть запорукою успішної підготовки та підвищать їхню конкурентоспроможність на ринку праці.

Законом України «Про вищу освіту» визначено головне завдання закладів вищої освіти, яке полягає у «підготовці конкурентоспроможного людського капіталу для високотехнологічного та інноваційного розвитку країни, самореалізації особистості, забезпечення потреб суспільства, ринку праці та держави у висококваліфікованих фахівцях» (Закон України «Про вищу освіту», 2014)

Соціальні та політичні зміни, що відбуваються в Україні та у світі, а саме поширення пандемії, введення військового стану, ставлять нові виклики до організації та здійснення освітнього процесу ЗВО у нестандартних умовах. Тож перед викладачем вищої школи постає питання, як організувати процес навчання, щоб він був ефективним? Саме запровадження змішаного навчання дозволяє знайти шляхи вирішення проблеми пошуку ефективної системи організації освітнього процесу у складних умовах на сучасному етапі. Нові обставини змусили науково-педагогічних працівників ЗВО шукати ефективні форми та методи роботи для провадження освітнього процесу та взаємодії зі здобувачами вищої освіти.

Електронне дистанційне навчання забезпечує індивідуалізовану взаємодію між учасниками та організаторами навчального процесу як асинхронно, так і синхронно у часі у вигляді таких навчальних занять за дистанційною формою навчання як лекції, практичні заняття, лабораторні заняття, консультації та інші (Наказ МОН «Про затвердження Положення про дистанційне навчання» від 25.04.2013 № 466).

Основою ефективного застосування змішаного навчання є технологічна готовність викладачів, студентів і закладу освіти, а також ґрунтовна методична підготовка кожної дисципліни, вибір оптимальної моделі навчального процесу, проєктування сценарію навчання як послідовності дій та досвіду, що його здобувач отримає впродовж курсу, деталізована підготовка й організація не лише аудиторних занять, а насамперед самостійної роботи студентів.

Плануючи навчальну діяльність та готуючись до занять в онлайн-форматі, викладачеві необхідно врахувати складну ситуацію та той факт, що не всі студенти мають можливість працювати за розкладом у даному форматі. А викладачеві необхідно, окрім подачі нового матеріалу, забезпечити і належний зворотній зв'язок зі студентами та відповідно оцінити їх досягнення. Тому, на нашу думку, планувати освітню діяльність необхідно, поєднуючи *синхронний* та *асинхронний* режими роботи. За синхронного режиму викладач має можливість взаємодіяти зі всіма учасниками освітнього процесу, які одночасно перебувають на зв'язку в соціальній мережі (ZOOM, Skype, Google Classroom).

Синхронний режим змішаного навчання є ефективним для проведення лекцій та семінарських занять за розкладом. Ефективність проведення таких занять залежатиме від уміння викладача активізувати увагу студентів, залучити їх до активної роботи за допомогою зворотного зв'язку, використати активні методи роботи. Під час синхронних занять можна використовувати інтерактивні методи навчання: конференції, ділові ігри, метод проєктів, метод проблемного навчання, робота в групах. Від майстерності викладача, його уміння обирати, створювати та комбінувати різні види роботи залежить ефективність використання активних методів та інноваційних методик, оскільки він виступає у ролі організатора, який керує діяльністю студентів та спрямовує їх до пошукової роботи.

Асинхронний режим - взаємодія між суб'єктами дистанційного навчання, під час якої учасники взаємодіють між собою із затримкою у часі, застосовуючи при цьому електронну пошту, форум, соціальні мережі тощо; (Наказ «Про затвердження Положення про дистанційне навчання», 2013). Асинхронний режим роботи передбачає взаємодію викладача та студентів за власним графіком, незалежно від конкретного часу та розкладу занять, коли студент виконуватиме поставлені завдання у зручний час та у звичному темпі.

На заняттях з психології та педагогіки вищої школи у Білоцерківському НАУ магістри-екологи працюють у різних режимах. Це дозволяє оптимізувати та урізноманітнити освітній процес, сформувати необхідні компетентності, перевірити та об'єктивно оцінити отримані результати навчання.

У рамках змішаного навчання в асинхронному режимі студенти працюють на платформі у системі Moodle. Ця платформа відповідає усім основним критеріям, що висуваються до систем електронного навчання. У ній можна створювати і зберігати електронні навчальні матеріали та задавати послідовність їх вивчення. Оскільки доступ до системи Moodle здійснюється через Інтернет, здобувачі вищої освіти не залежні від конкретного місця і часу. (А.П. Розум, Н.О. Кайда, 2021). У зручний для себе час вони мають можливість виконувати поставлені завдання, користуватися літературою, словниками та методичними рекомендаціями чи посібниками, розміщеними на сторінці дисципліни.

Здобувачі вищої освіти мають можливість переглядати вдало підібрані та розміщені на сторінці в Moodle або за покликанням на Google Диск відеоматеріали з подальшим обговоренням чи виконанням конкретних завдань. Також виконують практичні завдання, проходять поточний, модульний та підсумковий тестовий контроль. Результати виконаних робіт та пройдених тестових завдань автоматично фіксуються і зберігаються в електронному журналі оцінок. На сторінці дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи», розміщеної на платформі Moodle окремими файлами розміщено необхідні матеріали, сформовано завдання, окремий блок містить інформацію про рекомендовану літературу, а також покликання на важливі для вивчення дисципліни посібники, підручники, періодичні видання.

Для зворотного зв'язку здобувачі вищої освіти можуть обирати зручний для них спосіб: використовувати електронну пошту викладача, або доступні соціальні мережі Viber, Telegram, Messenger та інші. Для загальних повідомлень та покликань на чергову конференцію викладач використовує зв'язок у груповому чаті, а також інформує студентів про деталі щодо організації і проведення занять зі своєї дисципліни. Зазвичай лекційний матеріал подається у синхронному режимі, а виконання поставлених завдань, перевірка робіт здобувачів – в асинхронному. Дієвим є підхід «перевернутий клас». За такого підходу здобувачі вищої освіти самостійно, в асинхронному режимі, опрацьовують матеріал, розміщений на платформі Moodle з покроковим інструктажем (це може бути перегляд відеоматеріалів або лекції викладача у запису; лекція провідних фахівців з обраної галузі; конспектування матеріалів, підготовка повідомлення та презентації, аналіз наукових першоджерел; аналіз проблемних ситуацій; робота над підготовкою портфоліо; виконання відповідних психологічних методик, визначених і запропонованих викладачем, або підібраних самостійно; складання тестів, написання есе та ін. А на занятті онлайн в Zoom, студенти разом з викладачем обговорюють опрацьовану тему, розглядають проблемні ситуації, виконують практичні завдання, зупиняються на складних питаннях.

Наприклад, такий підхід можна використати під час вивчення магістрами-екологами однієї з тем першого модуля «Особистісно-професійна характеристика викладача вищої школи» з дисципліни «Психологія і педагогіка вищої школи». Студенти попередньо знайомляться з матеріалами, розміщеними на платформі Moodle: опрацьовують матеріали лекцій та дають відповіді на питання для самоконтролю; за посиланнями на відомі підручники чи посібники шукають відповіді на проблемні завдання; переглядають презентацію та відеосюжети поведінки різних типів викладачів (розміщені на хмарному диску Google) та виокремлюють серед них ефективні і неефективні стилі, відповідно до визначених критеріїв; готуються до дискусії «Домінантні якості викладача ЗВО»; виконують тестові методики та готуються до складання професіограми викладача дисциплін екологічного спрямування у ЗВО. Під час онлайн зустрічі під керівництвом викладача обговорюються ключові поняття теми, розв'язуються проблемні завдання, аналізуються перегляди відеоматеріалів та проводиться дискусія для визначення домінантних якостей викладача закладу вищої освіти. Підсумковим завданням може бути складання професіограми викладача дисциплін екологічного спрямування у ЗВО під керівництвом викладача, обґрунтовуючи її з погляду студентів, колег-науковців, роботодавців та ін.

Звичайно, дистанційне навчання не зможе повністю замінити традиційну систему вищої освіти, а лише доповнити її, проте матиме більше переваг, а саме передові освітні технології, доступність джерел інформації, індивідуалізація навчання, зручна система консультування, демократичні стосунки між викладачем і студентом, зручний графік (Т.І. Клименко, 2021)

На нашу думку, змішана форма навчання дає можливість викладачам за умов, що потребують змін, реалізувати свій творчий потенціал, підбираючи для організації освітнього процесу принципово нові форми і методи навчання із застосуванням інноваційних підходів та технічних засобів навчання, які, на їхнє переконання, будуть найефективнішими.

Запорукою ефективності змішаного навчання є обізнаність викладача з новітніми технологіями навчання та комп'ютерна грамотність, доступ до мережі Інтернет, а також уміння працювати з технічними засобами. Вдало підібрані викладачами форми та методи роботи в режимі змішаного навчання не лише забезпечать майбутнього фахівця системою знань та умінь, а й сформують у нього здатність до самоосвіти та саморозвитку.